

LUX

3 FILMY
24 JAZYKOV
28 KRAJÍN

FILM

DAYS

**À PEINE J'OUVRE LES YEUX
(OTVORILA SOM SI OČI)**

Leyla Bouzidová

Francúzsko, Tunisko, Belgicko,
Spojené arabské emiráty

**LUX
FILM PRIZE**

EURÓPSKY PARLAMENT
SA PLNE ZASADZUJE ZA KULTÚRU

ye10
ars

Európsky parlament

À PEINE J'OUVRE LES YEUX

Otvorila som si oči

FILM LEYLY BOUZIDOVEJ

Tunis, leto 2010, niekoľko mesiacov pred revolúciou. Osemnásťročná Farah zmaturuje a rodina si ju už predstavuje ako lekárku. Ona však vecí vidí inak.

Spieva v angažovanej rockovej kapele. Prežíva očarenie, opojenie, objavuje lásku a nočný život vo svojom meste proti vôli matky Hayet, ktorá pozná Tunisko a vie, čo je v ňom tabu.

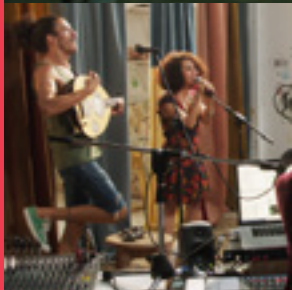
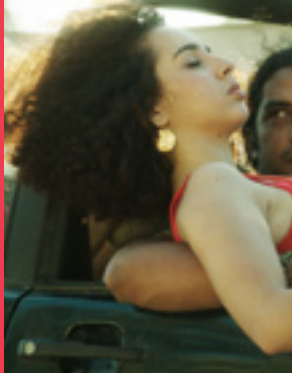
Farahino šťastie však zatienia okolnosti, keď sa kapela rozhodne vystupovať v kaviarňach po hlavnom meste, kde dôverčivo nechá voľný priebeh svojmu smädu po slobode a opojeniu životom. Hayet, ktorú čoskoro upozornia, že dcéra sa na miestach vyhradených pre mužov správa zhýralo, sa jej pokúsi dohovoriť. Márne. Farah, ktorá rebeluje a zároveň si neuvedomuje, aké nebezpečenstvo jej hrozí vo vtedajšom autoritatívnom Tunisku, naďalej otvorene hlása podvratnú rétoriku svojho druhu a vedúcej osobnosti skupiny Borhena a prostredníctvom nej aj nádeje celej mládeže.

SÚVISLOSTI

Je dôležité, že Leyla Bouzidová situovala dej svojho filmu do obdobia len niekoľko mesiacov pred tuniskou revolúciou. Tá sa neskôr stala začiatkom Arabskej jari, veľkého nadnárodného emancipačného hnutia, medzi ktorého príčiny okrem iného patrí odmietnutie vládnucich autoritatívnych režimov, hlboká sociálna nerovnosť, vážna hospodárska kríza či veľmi vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí. V Tunisku pocíty stiesnenosti a nespravodlivosti, ktoré mládež pociťovala, zohrali o to väčšiu úlohu, že 42 % obyvateľstva vtedy malo menej ako 25 rokov, pomerne vysokú úroveň vzdelania a jasne sa prikláňalo k svetkým hodnotám. Hoci v mnohých arabských krajinách, ktoré zasiahla revolúcia, následne pevne vzali moc do rúk islamisti so známymi dôsledkami, v Tunisku sa podarilo uskutočniť skutočný prechod k demokracii. Napriek počiatočnému volebnému úspechu boli islamisti napokon zbavení moci a v januári 2014 si krajina vytvorila novú ústavu.

Po piatich rokoch sa Leyla Bouzidová vracia na začiatok tuniskej revolúcie a prostredníctvom svojich hlavných postáv poukazuje na výzvy a faktory, ktoré ju spôsobili: mladí obyvatelia miest pochádzajúci z majetnejšieho prostredia, ktorí sú vzdelaní a zmietaní páľčivou túžbou po slobode (Farah a jej priatelia), atmosféra útlaku a sledovania typická pre policajné štáty (zatknutie Borhena a neskôr Farah), korupcia úradníkov (keď Farah zmizne, Hayet podplatí policajného úradníka, aby okamžite začal pátrať), bremeno tradičnej spoločnosti a jej machovských hodnôt (pohľad mužov na Hayet, najmä keď sa večer, keď zmizla jej dcéra, vyberie hľadať Borhena do kaviarne)...

V kontexte teroristických útokov z obdobia po Arabskej jari, keď sa tento film natáčal, snímka *À peine j'ouvre les yeux* (*Otvorila som si oči*) bez toho, aby sa v nej táto otázka otvárala priamo, umožňuje zamyslieť sa nad neočakávanými účinkami revolúcie, ktorá napokon otvorila cestu konzervatívnemu islamizmu, pričom ten bol v tuniskej spoločnosti v roku 2010 už dávno zatlačený do úzadia. Hoci film Leyly Bouzidovej vyjadruje nádeje jednej generácie, v hĺbke sa v ňom nepriamo, ale dôrazne prejavujú aj jej stratené ilúzie a súčasné obavy. V tomto zmysle by film, ktorý možno interpretovať ako nevtieravú výzvu na zvýšenie politického povedomia a určitú formu intelektuálnej mobilizácie, mal podnietiť zamyslenie sa nad kľúčovými otázkami, ako je dôležitosť obrany slobôd a hodnôt tvoriacich základ demokracie spoločnosti.

FARAH A HAYET: VZŤAH MEDZI MATKOU A DCÉROU V CENTRE FILMU

Film prekračuje rámec veľmi dojímavého opisu vzťahu medzi matkou a dcérou a umožňuje prostredníctvom týchto portrétov dvoch žien zistiť, ako sa frustrácia prenáša z generácie na generáciu, a najmä, aké ťažké je domôcť sa zmeny v akejkoľvek podobe, ak žijeme v policajnom štáte. Hayet má takisto ako Farah za sebou minulosť odporkyne režimu, ale na rozdiel od svojej dcéry vie, že za pokusy o zmenu zavedeného poriadku sa v krajine, ako bolo Tunisko za vlády Bena Aliho, draho platí. Jej životná cesta, ktorá ju zmenila na modernú, no nemenej rezignovanú ženu, akou sa časom stala, dobre vystihuje slepú uličku, kam vedie všetka podvrtná činnosť za tak represívnych okolností. Pokiaľ ide o Farah, v ktorej sa tu zosobňuje životný elán mládeže pri honbe za slobodou, prostredníctvom životnej cesty jej matky už možno predvídať, aký osud ju čaká.

Z kinematografického hľadiska všetko napätie, ktoré medzi týmito dvoma ženami vzniká v dôsledku atmosféry útlaku, ktorá v tomto režime dolieha na celú spoločnosť, získava osobitnú naliehavosť v emóciami nabitých scénach. Takéto zdôraznenie dramaticky intenzívnych momentov totiž umožňuje poukázať na rozorvanosť tejto ženy zmietanej medzi láskou k dcére, snahou ochrániť ju a vernosťou svojim vlastným ideálom z mladosti.

ROZHOVOR S LEYLOU BOUZIDOVOU (ÚRYVKY Z TLAČOVÝCH MATERIÁLOV)

Hovoríte o strachu z policajného režimu, no okrem toho na Tunisko dolieha aj teroristická hrozba. Náboženstvo však vo filme úplne chýba.

Ide o mladých ľudí, v ktorých to vriete, ktorí chcú hrať svoju hudbu, organizovať koncerty, žiť svojím umením. Náboženstvo nestojí v centre ich života. Chcela som natočiť film o energických a kreatívnych mladých ľuďoch. O mladých ľuďoch, ktorí každý deň bojujú o svoju existenciu a o ktorých sa hovorí zriedka. Právo vyjadrovať sa v médiách majú len tí, čo sa uchylujú k extrémizmu a násiliu. Zdá sa mi dôležité povedať, že sú

tu aj iní mladí ľudia, čo sa nechávajú unášať životom, dať im hlas prostredníctvom Farah, ukázať, že sú umlčaní terorom prameniacim zo systému. Teror má aj iné podoby než terorizmus. Farah sa snaží existovať ako jednotlivec, usiluje sa, aby ju bolo počuť.

Vieme, kto je „tuniský ľud“, kto sme „my“, národ... Ale aké miesto má jednotlivec? Za akú cenu môžete v Tunisku žiť ako slobodný jednotlivec? Museli ste túto cenu zaplatiť?

Film kladie otázku: ako sa v Tunisku odpútať od rodiny, spoločnosti a systému? Energia, ktorú si to vyžaduje, odpor, ktorý to vyvolá, a násilie, ku ktorému to môže viesť. Sledujeme životnú cestu Farah, ktorá pociťuje smäd po živote, žije naplno navzdory a proti všetkým a za to ju potrestajú, zničia.

Myslím si, že v Tunisku všetci platíme nejakú cenu, či už sme umelci alebo nie. V tej či onej chvíli svojho života na intímnej, rodinnej, sociálnej či vzdelanostnej úrovni. V tuniskej spoločnosti buď urobíte ústupok, alebo narazíte na mnoho prekážok.

Príbeh filmu nie je autobiografický, hoci niekoľko situácií som skutočne zažila: napríklad som zistila, že blízky priateľ, ktorý chodil do toho istého filmového klubu ako ja, donášal polícií. Táto osoba tam bola, aby nás sledovala, aby sa medzi nás votrela. Bol to veľmi veľký šok, v tej chvíli som si uvedomila, nakoľko sme obklúčení a že sa nemožno na nič a nikoho spoliehať.

Vo filme zachytávate spodinu Tunisu, najmä nočný život, bary, vlaky, veľmi mužské miesta, na ktoré vstupujete ako žena... Potom prechádzate až do vnútrozemia, najmä do banickej oblasti, ktorej prašná scenéria nahrádza búrlivé mestské prostredie.

Tieto miesta rozdeľuje hranica a cítim, že je potrebné ju odstrániť a že je možné to dosiahnuť.

Pri natáčaní bola konkrétne najcitlivejšia scéna, keď Hayet vchádza do baru. V komparze účinkovali skutoční zákazníci baru so zlou povestou. Vždy, keď sme scénu opakovali, herečka musela znovu vojsť do baru a vždy to bola tvrdá skúška. Muži, aj keď komparzisti, si ju vytrvalo, takmer až obscénne premeriavali bez toho, aby sme ich k tomu vyzvali. Aj všetky prítomné ženy zo štábu cítili nátlak, ktorý bol týmito pohľadmi vyvíjaný.

Dbala som na to, aby sme točili tuniské miesta so skutočnou atmosférou, ktorá na nich panuje, skutočné osoby, ktoré na nich pracujú alebo sa tam pohybujú, verne realite. Vlak na predmestí, bary, železničná stanica sú natočené dokumentárnym spôsobom.

Fikciu filmu bolo potrebné vniesť na tieto veľmi živé miesta v meste hemžiacie sa ľuďmi... A to až po prašné fosfátové bane, pamätné miesto hnutia odporu proti Benovi Alimu... Robotníci tu zohrávajú svoju vlastnú úlohu.

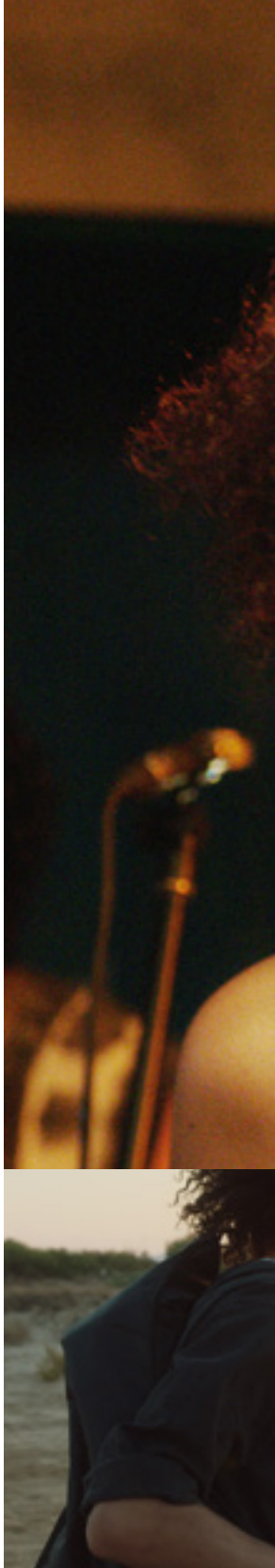
Táto scéna vo filme vytvára zlom, dovoľuje nadobudnúť odstup od príbehu, je istou formou oddialenia záberu, pričom cieľom je načrtnúť obraz krajiny. Pripomenúť si, že slová piesní doliehajú z diaľky, stiesnený pocit je prenikavý, pochovaný pod viacerými sociálnymi vrstvami. Je to pocta týmto robotníkom (ktorí sú dnes stále v konflikte s vládou), pripomenutie, že práve ich odpor pripravil krajinu na povstanie. Ten sa začal v roku 2008, dlho pred presláveným Bouazizihom činom.

Hudba je vo filme vektorom istej formy odporu. Jej autorom je Iračan Khyam Allami.

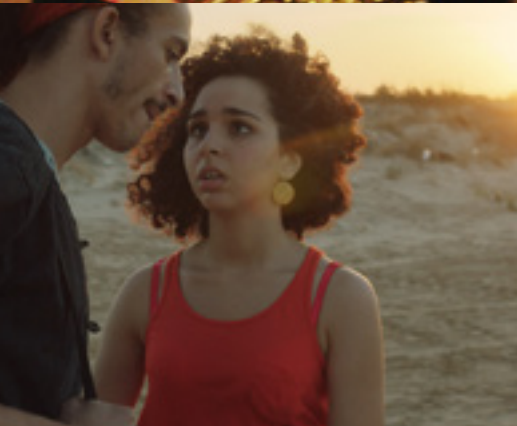
V tuniskej populárnej kultúre hudba a tanec odjakživa fungovali ako prostriedky na odreagovanie. Takzvaný mezoued, tradičná hudba, tance, svadby sú pre ľudí skutočne intenzívnym divadlom a prostriedkom na odpútanie sa od problémov. V súčasnosti v chudobných štvrtiach vzniká tuniská rapová scéna. Pre niektorých predstavuje skutočné útočisko a mocný prostriedok odporu schopný osloviť mnohých ľudí. Štát sa nepochybne týchto protestujúcich raperov veľmi bojí, lebo proti nim bojuje a zatýka ich za to, čo tvrdia vo svojich piesňach.

Hudba bola v tomto filme veľkou výzvou. Bolo potrebné nielen nájsť herečku, ktorá vie spievať, ale aj vytvoriť skupinu, zložiť hudbu, napísať piesne. Občas som si myslela, že je to nemožné. Stretla som sa s mnohými hudobníkmi, ale nerozumeli sme si.

Potom som bola jedného dňa v Paríži náhodou na koncerte a objavila som skupinu, ktorej hudba na mňa zapôsobila, Alif Ensemble. Khyam bol jedným z piatich hudobníkov pochádzajúcich z rôznych arabských krajín... Zložil piesne pre Bayin hlas a celé týždne pred tým, ako začalo nakrúcanie, ich s nimi skúšal znovu a znovu. To ich spojilo. Hudba nás všetkých strhla.

TÉMY NA ZAMYSLENIE

Čo možno povedať o mieste a funkcii umenia v spoločnosti?

les grignoux

DESAŤ ROKOV EURÓPSKÝCH FILMOV PRE EURÓPANOV

Európsky parlament s potešením predstavuje tri filmy súťažiace o FILMOVÚ CENU LUX 2016:

À PEINE J'OUVRE LES YEUX (*Otvorila som si oči*), film Leyly Bouzidovej
Francúzsko, Tunisko, Belgicko, Spojené arabské emiráty

MA VIE DE COURGETTE (*Ja ako Tekvička*), film Clauda Barrasa
Švajčiarsko, Francúzsko

TONI ERDMANN, film Maren Adeovej
Nemecko, Rakúsko, Rumunsko

Tieto mnohovrstvové príbehy, ktoré sú výsledkom veľkého zanietenia a tvorivosti mladých talentovaných európskych režisérov, sa budú premietat počas 5. ročníka Filmových dní LUX.

FILMOVÁ CENA LUX

Kultúra hrá kľúčovú úlohu pri vytváraní našej spoločnosti.

V duchu tejto myšlienky Európsky parlament vytvoril v roku 2007 FILMOVÚ CENU LUX s cieľom posilniť distribúciu európskych filmov v celej Európe a podnietiť celoeurópske diskusie o významných sociálnych otázkach.

FILMOVÁ CENA LUX je výnimočná iniciatíva. Zatiaľ čo väčšina koprodukčných európskych filmov sa premieta len v krajine pôvodu a len zriedka sa distribuuje do iných krajín, a to ani v rámci EÚ, FILMOVÁ CENA LUX predstavuje pre tri európske filmy vzácnu príležitosť získať titulky v 24 úradných jazykoch EÚ.

Vítaný film FILMOVEJ CENY LUX zvolia na základe hlasovania poslanci Európskeho parlamentu a bude vyhlásený 23. novembra 2016.

FILMOVÉ DNI LUX

FILMOVÁ CENA LUX viedla aj k vzniku Filmových dní LUX. Od roku 2012 sa trojica filmov súťažiacich o FILMOVÚ CENU LUX predstavuje širšiemu európskemu publiku počas Filmových dní LUX.

Prostredníctvom podujatia Filmových dní LUX vás pozývame na nezabudnuteľný kultúrny zážitok, pri ktorom sa stierajú hranice. Od októbra do decembra 2016 sa budete môcť pripojiť k milovníkom filmov z celej Európy a prísť na premietanie filmov *À peine j'ouvre les yeux* (*Otvorila som si oči*), *Ma vie de Courgette* (*Ja ako Tekvička*) a *Toni Erdmann* v jednom z 24 úradných jazykov EÚ. Nezapadnite hlasovať za film, ktorý je vašim favoritom, prostredníctvom našej webovej stránky luxprize.eu alebo na našej stránke na sieti Facebook!

CENA PUBLIKA

Cena publika FILMOVEJ CENY LUX sa udeľuje na základe hlasovania verejnosti. Nenechajte si ujsť príležitosť hlasovať za filmy *À peine j'ouvre les yeux* (*Otvorila som si oči*), *Ma vie de Courgette* (*Ja ako Tekvička*) a *Toni Erdmann*! Možno práve Vás vyberieme, aby ste v júli 2017 na pozvanie Európskeho parlamentu prišli na Medzinárodný filmový festival Karlovy Vary a oznámili, ktorý film získal Cenu publika.

SLEDUJTE,
DISKUTUJTE
A HLASUJTE

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

REŽISÉRKA: Leyla Bouzid

SCENÁR: Leyla Bouzid, Marie-Sophie Chambon

OBSADENIE: Baya Medhaffer, Ghalia Benali, Montassar Ayari, Lassaad Jamoussi, Aymen Omrani

KAMERA: Sébastien Goepfert

HUDBA: Khyam Allami

PRODUCENTI: Sandra da Fonseca, Imed Marzouk

PRODUKCIA: Blue Monday Productions, Propaganda Production

KOPRODUKCIA: Hélicotronic

ROK: 2015

DĹŽKA: 102 minút

ŽÁNER: fikcia

KRAJINA: Francúzsko, Tunisko, Belgicko, Spojené arabské emiráty

PŮVODNÉ ZNENIE: arabské

